

Konference om Grønland – EU relationer

18. oktober 2018 [udvidet talepapir]

Oplæg v. Lars Vesterbirk

Etablering af Grønlands Repræsentation i Bruxelles

Hjemmestyrelovens § 16 gav hjemmestyret mulighed for at udstationere medarbejdere ved danske ambassader og repræsentationer.

Denne adgang var ikke hidtil blevet benyttet, men efter valg til landstinget i 1991 ønskede den nyvalgte landsstyreformand Lars Emil Johansen at styrke hjemmestyrets udenrigsprofil, bl.a. ved at oprette grønlandske repræsentationer i udlandet. Grønlands erhvervsinteresser eller eksportinteresser var dengang primært knyttet til fiskeri og EF var landets største marked, så det var naturligt først at pege på Bruxelles.

Udenrigsminister Uffe Ellemann Jensen støttede op om landsstyreformandens ønske, hvorefter hjemmestyret og udenrigsministeriet begyndte at forhandle vilkårene for Grønlands repræsentant i Bruxelles.

Konklusion var, at hjemmestyret selv skulle betale omkostningerne og det stod også hurtigt klart, at det mest praktiske var at benytte samme betalingsmodel, som danske fagministerier benyttede sig af, når medarbejdere udstationeres ved danske ambassader, den såkaldte ”sagsbehandlertakst”. Denne model, som stadig benyttes, betyder, at hjemmestyret betaler et årligt ”rundt” beløb til Udenrigsministeriet, som herefter administrerer hjemmestyrets udsendte medarbejder på lige fod med alle danske udsendte medarbejdere og at hjemmestyrets repræsentanter dermed også er underlagt den parlamentariske kontrol folketinget udøver med udenrigstjenestens lønningsforhold m.m.

Sagsbehandlertaksten omfatter kontorleje- og kontorhold, sekretærbistand, og en lang række andre omkostninger.

Det har af og til givet anledning til misforståelser og administrativt besvær at hjemmestyrets repræsentanter aflønnes af hjemmestyret og betaler skat til Grønland, men i øvrigt administreres efter udenrigsministeriets d.v.s. den danske stats regelsæt.

Et andet forhold, der ikke var så nemt at komme overens om var reglerne for repræsentantens virke, som skulle nedfældes i en ”Instruks for Repræsentanten for Grønlands Hjemmestyre i Bryssel” underskrevet af begge parter.

I udenrigsministeriet var på administrativt niveau en udbredt mistillid til nyordningen, da man mente, at den normale instruks for de udsendte medarbejdere ville være tilstrækkelig, så de første udkast til den grønlandske instruks var fyldt med ”forbud” og ”instruktioner” om hvad repræsentanten måtte og specielt ikke måtte beskæftige sig med. Overfor dette stod, at hjemmestyret var meget opsat på, at repræsentanten skulle kunne gøre Grønland synlig i Bruxelles og derfor skulle have et vist spillerum, ligesom han skulle kunne orientere sine egne foresatte i Nuuk uden speciel tilladelse fra den danske ambassadør.

Som altid kom der et kompromis i stand og instruksen, som er meget detaljeret, har siden dannet grundlaget for repræsentantens virksomhed.

Instruksens § 5 siger:

”Repræsentantens hovedarbejdsområde omfatter – inden for sagsområder, der ifølge hjemmestyreløven er overgået til hjemmestyret:

- a. kontakter til EF’s tjenestegrene og den danske EF-repræsentation med henblik på at tilvejebringe oplysninger om retsakter, nye initiativer, forhold til tredjelande m.m. til brug for landsstyrets overvejelser om relationerne til EF og til brug for repræsentantens deltagelse i forberedelserne af det fremtidige aftalegrundlag med EF
- b. kontakter til nærtstående landes missioner overfor EF og til den danske EF-repræsentation med henblik på at tilvejebringe oplysninger om disse landes relationer til EF

- c. orientering om udviklingen i det indre marked og omkring EF's optagelse af og samarbejde med andre lande
- d. efter instruktion fra udenrigsministeriet deltagelse som ekspert i den danske delegation ved forhandlinger mellem EF og Danmark
- e. efter anmodning rådgivning af Rigets forhandlere i og overfor EF
- f. støtte og fremme af afsætningen for grønlandske produkter
- g. følge og indberette løbende om erhvervsforhold af interesse for Grønlands Hjemmestyre
- h. besvare forespørgsler fra grønlandske myndigheder, erhvervenes organisationer og private firmaer om generelle markedsforhold for grønlandske produkter samt forespørgsler fra stedlige myndigheder i det omfang, det skønnes foreneligt med grønlandske og danske interesser
- i. bistå grønlandske myndigheder, organisationer og virksomheder, herunder ved introduktion til tjenesteområdets myndigheder og organisationer.
- j. virke for grønlandske interesser inden for det i dette punkt nævnte hovedarbejdsområde og med henblik herpå følge udviklingen gennem kontakt med tjenesteområdets myndigheder, repræsentanter for erhvervene, andre landes specialattachéer samt pressen. ”

Repræsentanten

Det næste skridt var at finde den person, som skulle varetage funktionen som ” Repræsentant for Grønlands Hjemmestyre”. Den pågældende skulle helst både have kendskab til Grønland og Hjemmestyret og samtidig have international erfaring. Der var ikke umiddelbar stor interesse i den kreds af embedsmænd, som opfyldte disse krav, men på direkte opfordring fra landsstyreformanden påtog Danmarkskontorets chef sig at blive udstationeret i Bruxelles i en 3-årig periode .

Den første overraskelse viste sig at være af meget kontant art. Der var ikke enighed mellem den danske EF-repræsentation, den kongelige danske ambassade og udenrigsministeriet om, hvor den grønlandske repræsentation fysisk skulle placeres. EF-repræsentationens chef var imod en placering på den danske EF-repræsentation i Rue d'Arlon, fordi det ville være et forkert signal at sende overfor EF-institutionerne, hvis man

husede et land, der havde meldt sig ud EF, og ambassaden på Avenue Louise havde ikke plads. Det endte med, at ambassaden fandt nogle egnede kontorlokaler på en anden etage i samme bygning som ambassaden, som så blev lejet til formålet. Ambassaden ydede i øvrigt en meget stor hjælp ved etableringen af repræsentationen, bl.a. med egen direkte telefoncentral og skiltning på facaden m.v., hvilket ikke var helt i overensstemmelse med instruksen, men mere i det gode samarbejdes ånd.

I løbet af sommeren 1992 lejede man et hus til repræsentanten, som derefter kunne flytte sin familie, få børnene installeret på Europaskolen og komme i gang med at etablere et hverdagsliv i de nye omgivelser. I Bruxelles taler folk flamsk og fransk, men mange forstår engelsk, så ved fælles hjælp kom det efterhånden til at fungere, selvom sprogbarrieren var en stor udfordring.

I november 1992 blev Grønlands Repræsentation officielt åbnet af landsstyreformanden og de 3 danske ambassadører i Bruxelles, - EF-ambassadøren, NATO-ambassadøren og den bilaterale ambassadør, som holdt åbningstalen på Danmarks vegne. Efter sigende havde de tre herrer ikke kunnet blive enige om hvem der var den rigtige til at repræsentere udenrigsministeren, som havde fået forfald, hvorefter den bilaterale ambassadør havde påberåbt sig, at eftersom han repræsenterede HM Dronningen, så havde han forrang foran de andre!

Hverdagen begynder

Nu kunne hverdagen begynde. Der skulle aflægges høflighedsbesøg hos en række EF-institutioner for at gøre opmærksom på, at Grønland nu var til stede i Bruxelles. I første række var det vigtigt at få etableret kontakt til generaldirektoraterne for fisk, handel og udvikling og til de forskellige medlemslandes repræsentationer, som vi i fiskeri-sammenhæng ville få behov for senere. Stort set overalt var der imødekommenhed og venlighed til stede, men det var fra første dag klart, at man ikke havde glemt, at Grønland havde meldt sig ud af ”familien” og at det ikke var populært. Det var derfor også et gennemgående spørgsmål, om åbningen af en repræsentation skulle ses som et skridt på vejen tilbage i folden. Der blev brugt mange kræfter på at forklare den rette sammenhæng.

I det daglige arbejde stod det hurtigt klart, at Instruksens ordlyd ikke var særlig anvendelig i praksis fordi repræsentationens og ambassadens arbejdsfelter er så forskellige og fordi de skiftende ambassadører i større eller mindre grad respekterede Grønlands ønske om størst mulig selvstændighed i arbejdet. Instruksen blev derfor aldrig benyttet som ”arbejdsredskab” og i stedet udviklede der sig en praksis til begge parter tilfredshed.

Repræsentanten blev anmeldt til EF og Belgien som udsendt dansk diplomat med titel af ”ministerråd”. Hjemmestyret havde ønsket at benytte ambassadør-titlen, men det kunne udenrigsministeriet ikke acceptere, fordi den titel kun måtte benyttes af suveræne staters repræsentanter og dermed demonstreredes også, at Grønland ikke havde reel kompetence på udenrigsområdet. Dette var fortsat et statsanliggende.

I denne begyndelsesfase var der meget stor interesse for Grønland i Frankrig, hvilket førte til at den danske ambassadør i Paris bad om bistand fra Bruxelles. Efter en periode med mange rejser til Paris blev det besluttet, at Grønlands repræsentant skulle side-akkrediteres til Frankrig, hvilket betød, at repræsentanten er anmeldt og godkendt som diplomat også i Frankrig samt at en del af dette arbejde udføres fra Bruxelles.

Grønland bliver synlig

Den mest effektive måde at gøre sig synlig på i et fremmed land er at komme i pressens søgelys. Det er ikke nok blot at komme i alle mulige telefonbøger og registre, især ikke i Bruxelles, hvor der er repræsentationer fra stort set hele verden, så vi ledte med lys og lygte efter et emne, som kunne skabe interesse i medierne.

Det kom ved et rent tilfælde, idet glaciologen, professor Willy Dansgård fra Københavns Universitet henvendte sig for at gøre opmærksom på, at den store udstilling ”Isen fortæller” om iskerneboringen på indlandsisen var ledig. Belgien og Frankrig havde faktisk deltaget i projektet, så her var en oplagt mulighed for at skabe omtale af Grønland.

Der blev skaffet en lokal projektpartner i det belgiske Naturhistoriske Museum, som viste sig at være et dybt professionelt udstillingsmuseum. Repræsentationen deltog meget aktivt i forberedelserne, som førte til at iskerne-udstillingen blev opført i museets hal med havpattedyr under skelettet af en blåhval, som var ophængt i loftet. Udstillingen blev åbnet af landsstyremedlem Emil Abelsen under overværelse af den belgiske forskningsminister, flere EF-kommissærer samt ikke mindst af et stort opbud af pressefolk. Resultatet var 4-5 TV-indslag, radioomtale samt omtale i samtlige belgiske aviser. Senere oplyste museet, at i de par måneder udstillingen var åben, blev den set af ca. 80.000 mennesker, heraf mange skolebørn.

Der var grund til stor tilfredshed, men vi måtte også sande, at det er meget omkostningstungt at skabe sådanne udstillinger. Det oprindelige budget på ca 200.000 kr endte i nærheden af en halv million kr. Udstillingen kom senere til andre europæiske byer, så en del af udgifterne kom dog ”hjem” igen.

Fiskeriaftalen

Fiskeriaftalen med EF var naturligvis Repræsentantens hovedarbejdsområde og erfaringerne fra såvel udmeldelsesforhandlingerne som den første fornyelse af protokollen havde lært os, at det var af afgørende betydning at være særdeles grundigt forberedt til forhandlingerne og at have tætte kontakter til de involverede embedsmænd i kommissionen.

Det er en udbredt opfattelse, at diplomater altid render rundt til receptioner, frokoster og middage. I Bruxelles er virkeligheden helt forskellig fra dette billede. I en lille repræsentation, i de første 7-8 år med kun én sagsbehandler og en sekretær, består hverdagen i at følge med i udviklingen i EF på de områder, som er vigtigst for Grønland. Hver eneste dag skal der gennemlæses et utal af dokumenter, beslutninger, direktiver o.s.v. og dermed tages stilling til, hvad der er relevant for Grønland. Ofte er teksterne så snørklede, at det er nødvendigt at kontakte kommissionen for at få at vide, hvad der gemmer sig bag dem, så der kan udarbejdes en forståelig indberetning til hjemmestyret i Nuuk og København. Det har derfor også vist sig nødvendigt at lære begrænsningens kunst, nemlig at

koncentrere sig om det allervæsentligste og så anmode om bistand fra især den danske EF-repræsentation til at opsnappe andre forhold, som kunne være af betydning for Grønland. Heldigvis fik vi den bistand.

I gængs forstand skal en repræsentation ikke udføre departementalt arbejde. Den skal først og fremmest udføre de beslutninger, som træffes i hjemlandet. Det forudsætter naturligvis, at hjemlandet har en administration, som er i stand til at udarbejde de fornødne instruktioner og som allerede nævnt var dette ikke tilfældet i Nuuk i de første år. Det betød, at repræsentationen i Bruxelles også skulle udarbejde rapporter, landsstyreoplæg, brevudkast samt deltage i møder i Nuuk og København i meget stort omfang.

Ny Repræsentant

I slutningen af 1994 var fiskeriprotokol III for perioden 1995-2000 forhandlet færdig med et tilfredsstillende resultat og det blev tid til skiftedag. Den siddende repræsentant blev udpeget til chef for det nye råstofkontor i Nuuk og som afløser for ham blev ansat grønlandskonsulent i udenrigsministeriet Finn Lynge, som tillige havde en fortid som Grønlands eneste EF-parlamentsmedlem.

Der var enighed mellem landsstyret og Finn Lynge om, at opmærksomheden de kommende år skulle samles om den internationale miljøpolitik med udgangspunkt i landsstyrets ønske om at markere en tilstedeværelse i de internationale organer, som fastlægger de overordnede retningslinier for omgangen med den vilde natur.

Miljøpolitik og meningstyranni

Denne nye politik var særdeles ambitiøs, fordi involvering i de internationale miljøorganisationers arbejde er yderst ressourcekrævende og ikke altid står i rimeligt forhold til den indflydelse, man kan opnå.

Baggrunden for landsstyrets ønske om at føre en aktiv højprofileret politik var bl.a., den skadevirkning Greenpeace og International Fund for Animal Welfare's (IFAW) anti-sælkkampagne havde påført Grønland, og den kampagne hjemmestyret havde gennemført i 1984 for at rette op på skaderne.

De store internationale miljøorganisationer er særdeles indflydelsesrige og økonomisk velfunderede, Populært sagt er mange af dem imod enhver form for brug af vilde dyr og er derfor også modstandere af den traditionelle fangst i Grønland.

Finn Lynge gjorde en kæmpe indsats for at dæmme op mod dette ”meningstyranni” og var blandt andet medstifter af ”European Bureau of Conservation and Development”(EBCD), der som den eneste lobbyvirksomhed med NGO-status i EF-parlamentet slår til lyd for bæredygtig udnyttelse af de vilde dyr arm i forhold til parlamentet i fiskeri- og havpattedyr forhold.

Finn Lynge har skrevet bogen ”Kampen om de vilde dyr – en arktisk vinkel”, Akademisk Forlag 1990 om emnet, hvortil interesserede henvises. Ligeledes kan henvises til H.C. Petersen og Finn Lynges ”Fangst og redelighed i vor tid”, 2003.

Én af de helt store mærkesager for repræsentationen i denne periode var den såkaldte ”fældefangstsag”. EU-kommissionen havde i lang tid ønsket at gennemføre et forbud mod indførsel af skind fra vildtlevende pelsdyr, bl.a. for at stoppe den canadiske fangst med fælder. Selvom sagen egentlig ikke berørte Grønland, hvor sådanne fælder ikke benyttes, så var den af principiel karakter for oprindelige folks rettigheder til at leve og udnytte naturen, som man altid havde gjort. Til sidst måtte kommissionen opgive at gennemføre forbuddet fordi andre interesser i den internationale samhandel i praksis medførte, at kommissionens initiativ blev blokeret. Denne sag endte med, at Rådet af udenrigsministre indgik en aftale med Canada og Rusland, efter at eksperter fra de 3 parter havde udarbejdet standarder for human fældefangst, som EU kunne leve med.

Ved udgangen af 1997 ønskede Finn Lynge at vende tilbage til udenrigsministeriet og som afløser genudpegede landsstyret den første repræsentant , som netop havde tilendebragt forhandlinger på embedsmandsplan med den danske stat om overflytning af den statslige råstofforvaltning til hjemmestyret.

Fiskeriforhandlinger igen

I foråret 1998 skulle forberedelserne til forhandlingerne om fiskeprotokol IV begyndes og som en nyskabelse blev der udover Grønlands repræsentant udstationeret en fiskerikyndig medarbejder fra direktoratet for fisk og fangst i Nuuk ved repræsentationen. I denne periode var udenrigskontoret i Nuuk under opbygning og hensigten var, at der skulle opbygges EU-ekspertise i Nuuk både på udenrigs- og fiskeriområderne. For den siddende repræsentant i Bruxelles var denne nyordning meget positiv, fordi to medarbejdere med fælles udgangspunkt udretter mere end dobbelt så meget som én person kan magte. Denne udstationering varede indtil protokollen var færdigforhandlet i 2000. Erfaringerne med at have 2 udsendte medarbejdere var imidlertid så gode, at ordningen blev gjort permanent, således at repræsentationen siden da har bestået af en ministerråd og en ambassadesekretær.

Oversøiske lande og territorier (OLT)

Under regeringskonferencen i Amsterdam 1997 opfordrede Europarådet til at tage OLT-ordningen op til revision inden februar 2000 med henblik på

- at fremme OLT'ernes økonomiske og sociale udvikling mere effektivt
- at udbygge de økonomiske forbindelser mellem OLT og EU
- at tage større hensyn til forskellene mellem og de særlige forhold i de enkelte OLT-lande
- og at sørge for, at det finansielle instrument gøres mere effektiv

Selvom Grønland havde OLT-status, så havde ingen i Nuuk, København eller Bruxelles interesseret sig synderligt for OLT-ordningen, fordi Grønlands relationer til EU, især de økonomiske, var reguleret gennem fiskeriaftalen. Nu blev man imidlertid klar over, at der kunne opstå problemer med den næste fiskeriprotokol og at vi måtte interessere os for revisionen af ordningen eller prøve at finde nye veje for samarbejdet. Det spillede også ind i overvejelserne, at EU's udvidelse mod øst begyndte at tage form.

De næste år var en meget travl periode. Dels skulle fiskeriforhandlingerne forberedes, dels skulle repræsentationen opdyrke OLT-området og sidst,

men ikke mindst var det såkaldte ”finske initiativ” blevet vedtaget som en egentlig EU-politik under navnet ”Den nordlige Dimension”, som Grønland via det nordiske samarbejde ønskede at tilføre et grønlandsk eller arktisk perspektiv.

Nye veje

Arbejdet med at finde nye veje i samarbejdet mellem Grønland og EU var genstand for mange drøftelser mellem den danske regering og landsstyret, ligesom den danske EU-kommissær Ritt Bjerregård ofte blev konsulteret. I hjemmestyret følte vi ikke, at Grønland hørte hjemme i OLT-ordningen, som fortrinsvis omfatter en række små ø-samfund i Caribien og Stillehavet. Efter moden overvejelse blev der enighed om, at landsstyreformand Jonathan Motzfeldt skulle mødes med kommissionens formand Jacques Santer og fremføre Grønlands ønske om at forlade OLT-ordningen og i stedet indgå en egentlig partnerskabsaftale med EU.. Det var kommissionsformanden imidlertid ikke meget for, som han udtrykte det ”giv dog revisionen af OLT-ordningen en chance”, og samtidig inviterede han Grønland til at tage direkte del i revisionsarbejdet.

Sideløbende med EU-arbejdet skulle Repræsentationens andre opgaver også passes, herunder især at opretholde Grønlands synlighed. En stor Grønlandsudstilling i ”Museon” i Haag, hvor der for første gang blev etableret direkte internetforbindelse til Katuaq i Nuuk bidrog hertil, men den store medieinteresse samlede sig dog om HKH Kronprinsens Grønlandsudstilling i Paris, som blev organiseret af kronprinsen selv under hans udstationering på den danske ambassade i Paris. Repræsentationen deltog aktivt i forberedelserne til udstillingen, som var en optakt til kronprinsens store slæderejse i Nordøstgrønland. Udstillingen blev åbnet af landsstyreformanden i november 1999.

I samme periode indrettede Repræsentationen sig efter aftale med udenrigskontoret i Nuuk og udenrigsministeriet sig i nye lokaler på Avenue Louise, som herefter skulle være den permanente adresse og på sigt også skulle huse en færøsk repræsentation. Et halvt år senere kom der imidlertid ordre fra København om, at ambassaden og også den grønlandske repræsentation skulle flytte sammen med den danske EU-repræsentation i Rue d’Arlon for at opnå stordriftsfordele. Protester

nyttede intet, så fra foråret 2000 delte repræsentationen kontor med Færøernes Repræsentation under trange pladsforhold i en sidebygning til den danske EU-repræsentation .

Santer-kommissionen blev tvunget til at gå af og i stedet kom italieneren Romano Prodi til. Den danske statsminister Poul Nyrup Rasmussen foreslog landsstyret, at man skulle invitere den ny kommissionspræsident til Grønland og stor var glæden, da han accepterede invitationen. Prodis besøg blev gennemført i sommeren 2000 med et storstilet program, som over 4 dage førte præsidenten, statsministeren og landsstyreformanden rundt i Sydgrønland, til Nuuk og endelig til Ilulissat. Der gik fotos af de tre herrer på cykel på indlandsisen rundt i verdenspressen, som dermed for en stund bragte Grønland i focus. Under besøget gav Prodi tilslutning til at ”Den nordlige Dimension” skulle omfatte det arktiske vindue, så EU på den måde kunne få en egentlig arktisk politik. I Nuuk udtrykte han ligeledes overfor pressen sit ønske om at Grønland skulle forblive i den europæiske familie og betegnede Davis Strædet som ”grænsen mellem Europa og Nordamerika”.

Dette besøg var udenrigskontorets og repræsentationens debut som arrangør af et stort officielt besøg i Grønland. Der var mange nerver i omløb, men alt forløb til alles tilfredshed og det var nok baggrunden for, at det på et rigsmøde i august aftaltes, at Grønland under det kommende danske EU-formandskab i 2002 skulle være vært for en EU-konference med focus på ”Det arktiske Vindue i Den Nordlige Dimension”.

Senere samme sommer besøgte den nye danske EU-kommissær Poul Nielson også Grønland. Som mangeårigt medlem af det dansk-grønlandske fællesråd for mineralske råstoffer havde han i forvejen et godt kendskab til Grønland og han havde fra første dag som kommissær engageret sig i Grønlands fremtidige relationer til EU. Under sit ophold i Nuuk udtalte han, at man måtte forberede sig på nye tider fordi EU ikke længere ville indgå rene ”fisk for penge” aftaler med tredjelande. Han mente, at man i fællesskab med kommissionen skulle skabe en skræddersyet nyordning for Grønland.

Den følgende tid var der hektisk aktivitet på alle fronter.. Fornyelsen af OLT-ordningen blev gennemført og trådte i kraft i begyndelsen af 2002. I efteråret afholdtes det første årsmøde mellem EU og OLT-landene på øen Bonaire i De hollandske Antiller i Caribien, hvor der tillige af OLT-medlemmerne blev stiftet interesseorganisationen Overseas Countries and Territories Association (OCTA). Grønland var repræsenteret af landsstyremedlem Jørgen Wæver Johansen.

Som led i det danske EU-formandskab og i forbindelse med Dronning Margrethes statsbesøg i Belgien åbnedes i Bruxelles centrum i maj måned en velbesøgt udstilling om grønlandsk kunst m.m. Udstillingen blev åbnet af landsstyreformand Jonathan Motzfeldt under overværelse af det belgiske og danske kongepar.

Forandrings nødvendighed – nyt partnerskab

Under landsstyreformand Jonathan Motzfeldts møde i maj 2002 med kommissær Poul Nielson oplyste kommissæren, at Grønlands fiskerirelationer med EU var blevet politisk uholdbare og at det var nødvendigt at stille mod en ny ordening før den gamle ordening bliver helt uhåndterlig. Kommissæren mente derfor, at man burde stille mod en ny relation mellem Grønland og EU baseret på ”de varige og nære forbindelser” og med en passende vægtning på geopolitiske betragtninger. Da kommissærens udmelding var i harmoni med Landsstyrets ønske om et bredere samarbejde med EU leverede Landsstyret en ideskitse til etablering af en bredere aftalerelation mellem Grønland og EU – kaldet **partnerskabsaftale**. Skitsen er et forslag om en paraplyaftale, som aktuelt skal omfatte eksisterende relationer – fiskeriforhold og OLT, men også fremtidige nye relationer – veterinære forhold, mineralforhold, forskning etc og som samtidig allerede nu skal etablere en synergi-effekt mellem fiskeriaftalen og OLT-ordningen. Ideen bag denne skitse er blevet fastholdt siden.

Vignon-rapporten

Under det danske EU-formandskab i første halvdel af 2002 skulle ambassadør Poul Skytte Christoffersen være vært for sine ambassadørkolleger og ifølge traditionen arrangere et besøg i

formandslandet. Han foreslog imidlertid, at dette besøg fandt sted i Grønland, hvilket landsstyret var helt med på, så i juli måned rejste samtlige ambassadører – 2 fra hvert medlemsland og med ledsagere, i alt omkring 60 mennesker til Grønland.

Under besøget blev landsstyrets tanker om fiskeriaftalen og et bredere samarbejde igen trukket op. Det førte til, at Kommissionens generalsekretariat i november måned fremlagde den såkaldte ”Vignon-rapport”, som senere i form af en meddelelse blev godkendt af Kommissionen.

Meddelelsen gennemgår relationerne mellem Grønland og EU med udgangspunkt i fiskeriaftalen. Gennemgangen er præget af behersket sympati. Det faktuelle afsnit ender med en udtalelse om,

- at der er et klart behov for at tilpasse den aktuelle protokol for at sikre større transparens og konsistens med EU’s politikker vedrørende budget og udvikling
- at der også er et strategisk behov for at styrke og udvide de fremtidige relationer mellem EU og Grønland på basis af en fælles interesse i at sikre bæredygtig udvikling i det arktiske område
- at det kortsigtede behov for at justere fiskeriprotokollen i lyset af Grønlands strukturelle problemer skal baseres på langsigtet fælles politisk forpligtelse mellem EU, Danmark og Grønland.

Der foreslås derfor et ”Nyt partnerskab mellem EU og Grønland baseret på bæredygtig udvikling”. Basis for dette partnerskab vil være, at

- fiskerirelationen fortsat er et emne af fælles interesse, men hvor den finansielle komponent bedre skal reflektere det reelle fiskeriniveau
- Grønlands vækst og beskæftigelse skal søges fremmet via en flerårig udviklingsplan, som er konsistent med fælles grønlandsk-danske politikker
- Der søges sikret en effektiv grønlandsk deltagelse i samt sikring af EU's interesse indenfor rammerne af international arktisk samarbejde

Kommissionen rejser spørgsmålet om en ny aftale skal bestå i en bevarelse af Grønlands medlemskab af OLT-ordningen plus delaftaler, som dækker andre relationer eller om der bør gennemføres en speciel "EU-Grønland partnerskabsaftale". Kommissionen finder selv, at den sidstnævnte model vil være at foretrække.

Kommissionen foreslår videre, at Ministerrådet med det samme overfor Danmark og Grønland, men gældende for tiden efter den aktuelle protokolperiode, afgiver et politisk løfte, hvorefter

- det fremtidige forhold til Grønland fra 2007 baseres på globalt "partnerskab om bæredygtig udvikling" i lyset af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitikens hovedprioriteter efter udvidelsen af EU,
- traktaten konsekvenstilpasses på et passende tidspunkt
- den finansielle overførsel til Grønland opretholdes samtidig med, at der tages hensyn til Grønlands specielle behov samt finansiel støtte fra andre kilder

Endelig foreslår Kommissionen på **kort** sigt, at Grønland overvejer en betydelig tilpasning af fiskeriprotokollen med virkning fra 2004 og den resterende protokol periode som udløber 2006, gående på:

- at acceptere fiskerikvoter, som er realistiske i forhold til fiskerimulighederne
- at opretholde samme finansielle overførsel til Grønland, som man kender i dag i den nuværende protokolperiode
- at dele overførslen op i en ren fiskeribetaling samt en supplerende betaling af udviklingskarakter til Grønlands fiskerisektor

På det **lange sigt** foreslår Kommissionen, altså fra 2007, at størrelsen af den finansielle overførsel bør orientere sig mod samme overførsler som de kendes i dag og at det bør overvejes

- på hvilken måde, der kan bistås finansielt
- at bane vejen for en fortsat relation mellem Grønland og EU med øget vægt på de udviklingsrelaterede aspekter

Ministerrådet godkendte i form af en rådserklæring den 24. februar 2003 Kommissionens meddelelse og de deri indeholdte anbefalinger og anmodede kommissionen om inden udgangen af 2005 at fremlægge forslag til nye relationer til Grønland efter 2006.

Sporet til fremtiden - Athenaftalen

Hermed var sporet til fremtiden lagt. Samtidig begyndte forberedelserne til midtvejsforhandlingen af protokol IV, som senere blev kendt under betegnelsen "Athen-aftalen". Den økonomiske side af protokollen var ikke til forhandling, men det viste sig snart, at kommissionen havde langt mere på dagsordenen end Protokol IV lagde op til, så forhandlingerne blev meget intense og politisk vanskelige, fordi Grønland var tvunget til at gå imod alle kommissionens ønsker på det fiskerimæssige område.

Under hele forberedelsesforløbet var der et tæt og konstruktivt samarbejde med fiskeri-organisationerne APK og KNAPK, hvis repræsentanter deltog direkte i forhandlingerne. Derfor var forbavselsen stor, da erhvervets repræsentanter under den afsluttende forhandlingsrunde i Athen pludselig udvandrede i protest mod nogle af de kvotestørrelser som EU krævede af

Grønland, og hvoraf Grønland havde til hensigt at acceptere meget lidt senere førte bl.a. denne sag til landsstyrekoalitionen Siumut-Atassuts sammenbrud og dannelse af en ny Siumut-IA-koalition. Indholdet af Athen-aftalen er omtalt nedenfor.

Kajak-aftalen

Repræsentationen tog nu fat på at udarbejde et forslag til partnerskabsaftale, som i daglig tale blev kaldt "kajakaftalen". Aftalen skulle være en paraply over alle de forskellige underaftaler, som kan blive aktuelle i det videre forløb. I første række vil den skulle omfatte fiskeri, OLT-ordningen, en veterinæraftale, og samarbejde om forskning, specielt klimaforskning, energi-specielt fremstilling af brint, olie og mineraler samt uddannelse, kultur og turisme. Udarbejdelsen af de 5 prioritetsområder skete i nært samarbejde med hjemmestyrets direktorater.

Besøg i Bruxelles

Efter Prodi-kommissionens afgang og Barosso-kommissionens tiltrædelse har landsstyremedlem Rasmus Frederiksen (fiskeri) besøgt den nye fiskerikommissær Joe Borg og landsstyremedlem Josef Motzfeldt (udenrigs) har i maj 2005 aflagt besøg hos kommissionsformand Barosso. Begge landsstyremedlemmer mødtes tillige med den danske landbrugskommissær Fischer Boel. Alle tre kommissærer bekræftede, at den nye kommission vil respektere rådserklæringen fra februar 2003, således at den økonomiske kompensation til Grønland vil fortsætte på nogenlunde samme niveau som i dag.

Endnu en ny fiskeriaftale

Samtidig begyndte de første sonderinger mellem kommissionen og Grønland om fiskerisamarbejdet. Parterne er enige om, at den eksisterende fiskeriaftale fra 1985 skal erstattes af en ny med tilhørende protokol. Det var aftalt at stile mod afslutning af fiskeriforhandlingerne i London i oktober, men med udskrivningen af landstingsvalg den 22. november kan dette ikke lade sig gøre. Det må derfor anses for sandsynligt, at aftalen tidligst kan indgås i januar 2006.

Samarbejdsrelationer

Grønlands tilstedeværelse i Bruxelles er i dag kendt i EU-kredse og har gode samarbejdsrelationer til de relevante EU-institutioner. Det skal dog siges, at 2-3 personer naturligvis ikke alene kan dække de mange interesseområder og at mange andre personer har deltaget i arbejdet gennem de 13 år, repræsentationen har eksisteret. Fiskeriforhandlingerne er således altid blevet ført af forhandlingsdelegationer med deltagelse fra relevante direktorater i Nuuk og Udenrigsministeriet og i det daglige arbejde i øvrigt har de skiftende grønlandskonsulenter i Udenrigsministeriet været til stor støtte. Ligeledes har der udviklet sig tætte samarbejdsrelationer med den danske EU-repræsentation, den danske kommissærs kabinet og endelig har en række-fortrinsvis danske og andre skandinaviske – embedsmænd i EU ofte været til stor støtte i det daglige arbejde.

Repræsentationens medarbejdere har været:

Lars Vesterbirk, cand.jur – ministerråd og chef for repræsentationen 1992-95 og 1998 - 2008

Finn Lyng, teolog – ministerråd og chef for repræsentationen 1995-97

Gedion Jeremiassen, cand.jur – fiskeriråd 1998-2000

Lida Skifte Lennert, cand.jur – repræsentationschef 2009-2016

Mininnguaq Kleist, repræsentationschef 2016 –

Desuden har Repræsentationen siden 2001 haft praktikanter i 6 måneder ad gangen. Disse har fortrinsvis været grønlandske studerende.